

Program zajęć profilaktycznych pt. „Cyberprzemoc – czy jestem zagrożony?” Scenariusz dla klas 7-8

Cele programu

- Edukacja dzieci w obszarze profilaktyki cyberprzemocy
- Uświadomienie konsekwencji działania agresji elektronicznej
- Stworzenie zasad reagowania w przypadku zaistnienia cyberprzemocy

Adresat

Adresatem programu zajęć profilaktycznych pt. „Cyberprzemoc – czy jestem zagrożony?” są uczniowie klas 7-8. Dzieci i młodzież to osoby, które mogą być zarówno ofiarami, jak i oprawcami, także w sieci. Im szybciej zostaną wyedukowani w obszarze cyberprzemocy, tym większa szansa, że nie będą inicjowali zachowań związanych z agresją w sieci oraz będą wiedzieli, jak reagować w przypadku bycia świadkiem lub ofiarą.

Metody realizacji zajęć

W programie zostaną zastosowane metody takie jak: warsztaty psychoedukacyjne, dramy, pogadanki, burze mózgów, praca w grupach.

Czas trwania i organizacja zajęć

Czas trwania zajęć to 4 godziny dla dzieci (dwa bloki po dwie godziny). Program skierowany jest głównie dla uczniów szkół podstawowych, jednak mogą z niego korzystać również świetlice środowiskowe, domy dziecka, ośrodki wychowawcze. Zajęcia powinien prowadzić pedagog, psycholog lub ekspert zajmujący się cyberprzemocą na co dzień.

BLOK PIERWSZY (czas trwania 120 minut)

1. Powitanie, przedstawienie się – czas trwania: 5 minut
2. Ustalenie kontraktu z grupą
 - Cel: poznanie zjawiska cyberprzemocy oraz sposobów radzenia sobie z nią
 - Zasady pracy – ważne, aby uczniowie sami je ustalili, jednakże powinny być zawarte tam takie reguły jak np.:
 - mówimy pojedynczo i w swoim imieniu
 - jesteśmy cicho, gdy ktoś mówi
 - zaufanie – poruszane problemy zostają w sali
 - jesteśmy punktualni

- każdy może mieć swoje zdanie
 - jesteśmy życzliwi
 - jesteśmy szczerzy
- Czas trwania: 10 minut
- 3. Ćwiczenie wprowadzające „Spotkanie sławnych osobistości” (Jachimaska, M.,1994)
 - Cele: poznanie się, nawiązywanie kontaktu, przełamanie lodów
 - Przebieg: Prowadzący przypina uczniom na plecach kartki z imionami sławnych osób. Każde dziecko próbuje odgadnąć kim jest, zadając pytania pozostałym osobom. Jeśli ktoś odgadnie swoją postać, przyczepia sobie ją z przodu i pomaga innym osobom.
 - Czas trwania: 10 minut
- 4. Pogadanka nt. przemocy i cyberprzemocy
 - Cele: Poznanie zjawiska cyberprzemocy, zdobycie informacji jakimi kanałami może do nas docierać oraz kto może być ofiarą cyberprzemocy
 - Przebieg: Prowadzący wyjaśnia definicję przemocy i cyberprzemocy. Przedstawia zjawisko hejtu jako specyficznej formy cyberprzemocy oraz pokazuje jak odróżnić hejt od konstruktywnej krytyki. Rozmawia z dziećmi na temat kanałów, którymi dociera agresja elektroniczna i uświadamia im, że każdy z nas może być ofiarą cyberprzemocy.
 - Czas trwania: 10 minut
- 5. Oglądanie i omówienie filmu edukacyjnego „Stop cyberprzemocy – film edukacyjny”
 - Cele: Samodzielne
 - Przebieg: Prowadzący włącza film „Stop cyberprzemocy – film edukacyjny” (<https://www.youtube.com/watch?v=NHa1nc2wYTg&t=3s>). Rozmowa z uczestnikami warsztatu dotycząca filmu - jakich form przemocy doświadczyła bohaterka, jakie poniosła konsekwencje, jakie towarzyszyły jej uczucia.
 - Czas trwania: 15 minut
- 6. Pogadanka nt. form cyberprzemocy
 - Cele: Poznanie form cyberprzemocy
 - Przebieg: Rozmowa dotycząca formy cyberprzemocy, które dzieci zauważają w swoim otoczeniu, przedstawienie kilku form cyberprzemocy, np. nękanie, podszywanie się, upublicznianie prywatnych materiałów
 - Czas trwania: 10 minut
- 7. Ćwiczenie: „Jak się czuła ofiara cyberprzemocy”? (Fundacja „Dajemy dzieciom siłę” – „Stop cyberprzemocy” scenariusz zajęć)
 - Cel: Rozpoznanie uczuć towarzyszących ofiarom cyberprzemocy
 - Przebieg: Prowadzący czyta historie pokrzywdzonych zamieszczone poniżej. Następnie po każdej opowieści prowadzący zadaje uczniom pytania: Jak się czuł/a bohater/ka tej historii? Co mogło się dalej wydarzyć? Na koniec podsumowuje odczucia ofiar cyberprzemocy

Historia Kasi

Zbyszek nagrał kamerą w telefonie swoją koleżankę z klasy Kasię, kiedy całowała się z chłopakiem. Następnie rozesłał MMS-em film do swoich kolegów z klasy. Niektórzy z nich wysyłali go dalej. Jeszcze tego samego dnia ktoś opublikował film w Internecie. Film cieszył

się dużą popularnością. Na stronie z filmem zaczęły pojawiać się przykre dla dziewczyny komentarze.

Historia Krzyśka

Krzysiek od kilku miesięcy ma w sieci bloga, w którym często zamieszcza zdjęcia. W ubiegłym tygodniu dodał kilka fotek ze swoich urodzin. Kilka dni później dostał w mailu od nieznajomej osoby jedno ze zdjęć urodzinowych zmontowanych tak, że pokazywało Krzyśka w wulgarny i poniżający sposób. W mailu była też wiadomość, że to samo zdjęcie niedługo zawisnie w ulubionym serwisie społecznościowym Krzyśka.

- o Czas trwania: 10 minut

8. Ćwiczenie „List”

- o Cel: Ćwiczenie umiejętności wsparcia i pomocy osobom pokrzywdzonym przez działanie agresji elektronicznej.
- o Przebieg: Uczniowie dostają kartkę i długopis. Każdy z nich ma za zadanie napisać list do Kasi lub Krzyśka, którzy doświadczyli cyberprzemocy z propozycją wsparcia i przekonać ich, aby sięgnęli po pomoc. Wybrane dzieci prezentują swój list na forum. Prowadzący powinien zwrócić uwagę, aby w pracach znalazł się punkt dotyczący poinformowania dorosłych.
- o Czas trwania: 15 minut

9. Praca w grupach dotycząca tematu sprawców, ofiar i świadków cyberprzemocy

- o Cele: Zdobycie informacji kim są sprawcy, ofiary i świadkowie cyberprzemocy oraz jakie konsekwencje mogą ich spotkać.
- o Przebieg: Dzieci dzielone są na sześć grup (w zależności od liczebności osób, jeśli klasa jest mniejsza mogą być 3). Każda z grup dostaje swój temat – dwie grupy dostają sprawcę, dwie ofiarę, dwie świadka. Grupy otrzymują arkusz papieru i pisaki, na którym mają napisać:
 - kto, ich zdaniem, może być sprawcą/ofiarą/świadkiem cyberprzemocy?
 - jaka może być motywacja do takiego działania?
 - jakie konsekwencje może ponieść sprawca/ofiara/świadek?Następnie dzieci prezentują swoje pomysły przed całą klasą, a prowadzący monitoruje, dopowiada, komentuje prace dzieci.

- o Czas trwania: 20 minut

10. Podsumowanie, ewaluacja i pożegnanie

- o Cel: Podsumowanie zdobytych informacji.
- o Przebieg: Prowadzący pyta grupę o to, co było dla nich szczególnie ważne, co by zmienili w przebiegu zajęć, czego im brakowało, czego się nauczyli. Powtarza informacje przedstawione podczas spotkania np. czym jest cyberprzemoc i jakie ma formy, rola sprawcy, pokrzywdzonego, świadka. Jest to także przestrzeń na zadawanie pytań przez dzieci. Następnie prowadzący zaprasza wszystkich, aby stanęli w okręgu i na rozluźnienie proponuje im masaż osoby stojącej po prawej stronie, a później po lewej stronie. Na końcu prowadzący zaprasza na kolejne spotkanie.
- o Czas trwania: 15 minut

BLOK DRUGI

(czas trwania 120 minut)

1. Powitanie
 - Cel: Przypomnienie kontraktu oraz ustalenie celu na dzisiejsze spotkanie
 - Czas trwania: 5 minut
2. Ćwiczenie „Uroczystości” (Jachimska, M.,1994)
 - Cel: Rozgrzewka, podniesienie nastroju, umiejętności komunikacyjne
 - Przebieg: Uczestnicy krążą swobodnie po pokoju i na znak osoby prowadzącej zatrzymują się przed osobą znajdującą się najbliżej nich. Prowadzący podaje początek zdania, a dzieci w parach kończą je, np.:
 - Przy okazji ostatniego balu charytatywnego, pomyślałem...
 - Wczoraj na spotkaniu w ambasadzie, pomyślałem...
 - Kiedy zobaczyłem cię ostatnio w telewizji, ...
 - Na ostatnich urodzinach naszego króla, ...
 - Wiem, że masz rację, ale...
 - Posłuchaj, chciałem Ci powiedzieć, że...
 - Czas trwania: 10 minut
3. Rozmowa - wprowadzenie do tematu zajęć
 - Cel: Przypomnienie wiadomości zdobytych na ostatnim spotkaniu
 - Przebieg: Prowadzący pyta uczniów, co pamiętają z ostatnich zajęć i ewentualnie dopowiada brakujące elementy. Ważne, aby padła definicja cyberprzemocy , jej formy i konsekwencje.
 - Czas trwania: 5 minut
4. Burza mózgów – dlaczego cyberprzemoc jest taka groźna?
 - Cel: Poznanie cech cyberprzemocy, które sprawiają, że jest ona większym zagrożeniem niż przemoc w ujęciu klasycznym.
 - Przebieg: Osoba prowadząca zadaje główne pytanie – dlaczego cyberprzemoc jest taka niebezpieczna. Daje uczniom chwilę na zastanowienie się, ewentualnie na zapisanie swoich przemyśleń. Po ustalonym czasie pyta dzieci o ich odpowiedzi. Następnie zapisuje 4 cechy cyberprzemocy (zasięg – czas trwania, trwałość, wpływ – liczba odbiorców/świadków, anonimowość) próbując w ten sposób podsumować wypowiedzi uczniów.
 - Czas trwania: 10 minut
5. Praca w grupach – Zasady bezpiecznego korzystania z telefonu i Internetu
 - Cel: Poznanie zasad bezpiecznego korzystania z telefonu oraz Internetu.
 - Przebieg: Prowadzący dzieli klasę na 4 grupy, każdej daje pisaki oraz arkusze papieru. Zadaniem grup jest stworzenie regulaminu odnośnie korzystania z telefonu i Internetu według ich uznania. Następnie każda grupa prezentuje swoje pomysły, a prowadzący zapisuje je na tablicy. W ten sposób powstaje lista zasad bezpiecznego korzystania z telefonu oraz Internetu, która będzie przydatna dla dzieci.
 - Czas trwania: 20 minut

6. Drama

- Cel: Nauka i modelowanie odpowiednich zachowań w przypadku bycia świadkiem cyberprzemocy.
- Przebieg: Prowadzący wybiera chętnych uczniów i dzieli ich na pary. Każda para dostaje kartki z napisanymi rolami – jedna osoba będzie pokrzywdzonym, druga – koleżanką/kolegą dającym wsparcie. Zadaniem aktorów będzie wymyślić i pokazać w jaki sposób można pomóc ofiarom cyberprzemocy w danych sytuacjach. Następnie prowadzący omawia z widzami daną scenkę. Na kartkach znajdują się takie historie jak:

- Pomoc: Twoja koleżanka/kolega dostaje bardzo dużo wiadomości z groźbami od nieznanych jej osób. Twoim zadaniem jest przekonać ją, aby powiedziała o tym rodzicom.

Ofiara: Dostajesz bardzo dużo wiadomości z groźbami od nieznanych osób. Nie chcesz tego nikomu zgłaszać, wstydzisz się, że mogłeś/mogłaś zostać ofiarą jakiegoś ataku. Wtedy przychodzi do ciebie twój kolega/koleżanka i...

- Pomoc: Twoja koleżanka/kolega prowadzi swój kanał na YouTubie i dostaje bardzo dużo negatywnych, nienawistnych komentarzy od osób ze szkoły. Masz za zadanie namówić ją do zgłoszenia incydentu w szkole jednemu z nauczycieli, ponieważ ona/on nie wie jak to zrobić.

Ofiara: Prowadzisz swój kanał na YouTubie i dostajesz bardzo dużo negatywnych, nienawistnych komentarzy od osób ze szkoły. Chcesz zgłosić to nauczycielowi, ale nie wiesz jak. Wtedy przychodzi do ciebie twój kolega/koleżanka i...

- Pomoc: Kompromitujące zdjęcia twojego kolegi/koleżanki zostają zamieszczone w Internecie. Twoim zdaniem sprawa powinna być pilnie zgłoszona na policję. Twoim zadaniem jest namówienie kolegi/koleżanki, aby udał/udała się na komisariat, przekazanie mu co powinien powiedzieć i jakie dowody ma zachować.

Ofiara: Jesteś zdruzgotany, ponieważ twoje kompromitujące zdjęcia zostają zamieszczone w Internecie. Nie możesz tego nikomu powiedzieć, bo się okropnie wstydzisz. Twoje samopoczucie jest fatalne. Wtedy przychodzi do ciebie twój kolega/koleżanka i...

- Czas trwania: 25 minut

7. Praca w grupach – Co robić w przypadku bycia ofiarą/sprawcą/świadkiem cyberprzemocy?

- Cel: Nauczenie uczniów poprawnego schematu działania w przypadku incydentu cyberprzemocy, niezależnie od roli.
- Przebieg: Prowadzący dzieli klasę na 3 (lub 6 grup, jeśli liczba osób jest większa). Każda grupa dostaje kartki i pisaki. Grupa pierwsza ma za zadanie napisać plan działania w przypadku bycia ofiarą cyberprzemocy, druga grupa - w sytuacji bycia świadkiem, a trzecia – w przypadku bycia sprawcą. Podczas pracy osoba prowadząca może podpowiadać uczniom, aby zadbali o np. pomoc psychologiczną dla ofiary, usunięcie przemocowych materiałów przez sprawcę czy wsparcie świadka w sytuacji zgłoszenia możliwości popełnienia przestępstwa. Po zakończonej burzy mózgów

każda z grup przedstawia swoje pomysły, które mogą być komentowane przez prowadzącego oraz inne osoby.

- Czas trwania: 20 minut

8. Podsumowanie

- Cel: Podsumowanie zdobytych informacji.
- Przebieg: Prowadzący powtarza informacje przedstawione podczas spotkania np. jak pomóc ofierze, gdy jest się świadkiem cyberprzemocy.
- Czas trwania: 5 minut

9. Pożegnanie i ewaluacja

- Cel: Zakończenie cyklu spotkań.
- Przebieg: Osoba prowadząca pyta się po kolei uczestników, czego nauczyli się podczas dzisiejszego spotkania, co było dla nich szczególnie ważne, a co chcieliby zmienić. Następnie proponuje, aby uczniowie stanęli w okręgu i na rozluźnienie proponuje im masaż osoby stojącej po prawej stronie, a później po lewej stronie. Na końcu prowadzący zaprasza ewentualnie na kolejne spotkanie.